

111

Sprawozdanie

komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu III. za czas od 1. lipca 1909 do 31. lipca 1910.

Wysoki Sejmie!

Komisya gospodarstwa krajowego, której po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 22. września 1910 przydzielono sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach Departamentu III., zaznacza z zadowoleniem, że ustawa zmieniająca postanowienia §. 50 ustawy o włościach rentownych z dnia 17. lutego 1905 Dz. u. kr. Nr. 40, jak też uchwały Wysokiego Sejmu w przedmiocie zmiany statutu krajowej Centralnej kasy dla spółek rolniczych uzyskały Najwyższą sankcyę, Spodziewać się należy, że w przyszłości żywszy ruch zapanuje zarówno na polu instytucji włości rentownych, tak pomyślnie oddziałających na ustrój społeczny, jak też w dziedzinie spółek kredytowych i rolniczych.

Również zadowolnić musi odpowiedź pomyślna c. k. Ministerstwa rolnictwa na rezolucyę Wysokiego Sejmu z dnia 21. października 1908 w sprawie podniesienia chowu koni w kraju, aczkolwiek c. k. Ministerstwo co do niektórych rezolucyi odmienne zajmuje stanowisko.

Natomiast Komisya musi ubolewać, że c. k. Ministerstwo zalega od szeregu lat z udzieleniem opinii o projekcie krajowej ustawy lasowej, że nie daje odpowiedzi na pismo Wydziału krajowego w sprawie nader doniosłej objęcia w zarząd kraju ewentualnie wydzierżawienia dóbr i lasów państwowych — niemniej, że rozporządzenia wykonawcze do ustawy o tępieniu myszy polnych nie zostały dotąd przez c. k. Namiestnictwo wydane.

Komisya przedkłada rezolucyę dotyczącą dwóch pierwszych spraw.

Sprawa ustawodawczego uregulowania parcelacyi przedstawia się ciągle jako nadzwyczaj piękąca. Z powodu zmuiejszania się zarobków w Ameryce i pewnego otrzeźwienia nabywców gruntów parcelowanych, a tem samem znacznej redukcji popytu na nie, — znalazły się instytucye pośredniczące w parcelacyi w ciężkiem położeniu, nie mogąc spieniężyć nabytych majątków rychło i po cenach kalkulowanych.

Komisya gospodarstwa krajowego uważa za wysoce pożądanę, aby Wydział krajowy przedłożył wynik badań czynionych w tej sprawie już w bliskim czasie w formie projektu ustawy uwzględniającej zarówno interesy sprzedającego jak też nabywcy.

Podobnie jak w latach poprzednich wymienia Wydział krajowy w swem obecnym sprawozdaniu z czynności Dep. III. szereg stypendyów nadanych z funduszu krajowego ukończonym uczniom Akademii Dublańskiej lub stu-

dyum rolniczego w Krakowie. Stypendya te służą im na dalsze wykształcenie w różnych działach nauki rolnictwa w kierunku praktycznym i teoretycznym w celu zużytkowania nabytych wiadomości fachowych w służbie krajowej. Podnosząc te starania Wydziału krajowego, Komisya gospodarstwa krajowego wskazuje w ogólności z zadowoleniem na rozwój szkolnictwa rolniczego. Wskutek lepszego uposażenia szkół rolniczych w siły i środki naukowe i wskutek tworzenia zakładów nowych, wydatki funduszu krajowego na cele nauki rolniczej wynoszące przed dziesięciu laty okra-gło 760,000 K, wzmogły się w preliminarzu na r. 1911 do kwoty 1,700.309 K brutto.

W r. 1909 powstało nowe krajowe Towarzystwo rolnicze „Silskij Hospodar“, które według statutów zatwierdzonych przez c. k. Namiestnictwo dnia 24. lipca 1909 postawiło sobie za cel podnosić dobrobyt ludności, wyłącznie ruskiej, przez poprawę gospodarstwa wiejskiego i przemysłu domowego we wszystkich gałęziach. Program działalności tego Towarzystwa prowadzącej do wytkniętego celu jest bardzo rozległy. Według wiadomości, podanej we własnym organie „Hospodarska Czasopys“, założyło Towarzystwo „Silskij Hospodar“ do końca czerwca br. 75 filii we wschodnich i środkowych powiatach kraju. W Styczniu r. b. wniosło ono petycję do Sejmu o subwencyę na poparcie swych zadań — podaniem zaś z dnia 7. lipca r. b. uprasza Wydział krajowy o wstawienie do preliminarza na rok 1911 wydatnej subwencyi w kwocie 138.000 K.

Komisya budżetowa, uwzględniając cele Towarzystwa, proponuje w preliminarzu na rok 1911 dla Towarzystwa Silskij Hospodar i drugiego Towarzystwa o pokrewnych celach Rilnyczyj Sojuz subwencyę w wysokości 15.000 K. Równocześnie zaś proponuje Komisya budżetowa na utrzymanie zakładu gospodarczego w Miłowaniu w powiecie tłumackim powstałego staraniem Towarzystwa „Proświta“ subwencyę w kwocie 7000 K.

Komisya gospodarstwa krajowego zaznacza, że działalność Towarzystwa ograniczona tylko na jedną narodowość a nawet na jeden odcień w obrębie tej narodowości, musi nosić na sobie cechę partyjności i w rezultacie odbijać mocno od zakresu działania innych Towarzystw w kraju mających na oku ogół ludności rolniczej bez względu na różnicę narodowości.

Komisya gospodarstwa krajowego wyraża przy tej sposobności przekonanie, że rychłe przyjęcie do skutku Rady kultury krajowej leży w żywotnym interesie rolnictwa krajowego. Wobec bowiem zróżniczkowania i rozgałęzienia dawnych i świeżo powstałych towarzystw i instytucji gospodarskich — Rada kultury krajowej wprowadziłaby ład w całą ich działalność, przydzieliłaby każdej z tych instytucji role właściwe ich ustrojowi, wreszcie byłaby ciałem, któreby się zajęło rozdziałem subwencyi jak też czuwałaby nad należytem ich zużytkowaniem.

Towarzystwo uprawy tytoniu w Śniatynie zawiaduje subwencyą krajową i państwową w łącznej kwocie 8000 koron na cel podniesienia uprawy liścia tytoniowego u małorolnych plantatorów w 13 powiatach wschodnio-południowych. Na trzechlecie od 1. grudnia 1910 podniósł Rząd cenę za tytoń w magazynach złożony od 2 K do 7 koron w stosunku do klas jakościowych produktu. Cena ta jednak nie odpowiada podniesieniu się kosztów produkcji. W zbyt niskiej cenie za produkt płaconej szukać należy przyczyny zmniejszania się obszaru wziętego pod uprawę tytoniu w kraju naszym. W r. 1911 upływa ostatnia rata z sześćciolecia subwencyi wyznaczonej uchwałą Wysokiego Sejmu z 4. listopada 1904 na podniesienie uprawy tytoniu.

Komisya gospodarstwa krajowego, widząc w odpowiedniem zużytkowaniu subwencyi wielką dźwignię tej ważnej gałęzi produkcji rolniczej, uważa za wskazane, aby subwencya w dotychczasowej wysokości na 6-letnie począwszy od roku 1912 została przyznana Towarzystwu uprawy tytoniu w Śniatynie i przedkłada Wysokiemu Sejmowi jednośną rezolucyę do przyjęcia.

Towarzystwo Kółek rolniczych wykazuje w każdym dziale swej pracy postępy i rozwój.

W r. 1907—1982 Kółek miało 33.112 członków

„ „ 1909—1692 „ „ około 64.000 „

Świadczenia Kółek na rzecz Zarządu centralnego rosną i wzmagają się;

W r. 1904 356 Kółek płaciło wkładkami 2782 K.

„ „ 1909 1137 „ „ „ 8611 K.

Decentralizacja Towarzystwa postępuje, wskutek czego praca jego staje się intensywniejszą i wydatniejszą. 47 Zarządów powiatowych rozwija skrzętną działalność, lustrując pilnie Kółka i organizując Zjazdy i liczne kursa dotyczące różnych gałęzi rolniczych. Organizacja ta racjonalna i skuteczna powoduje jednak zwiększone koszty, którym Towarzystwo z trudnością może podołać przy obecnym stanie swych funduszy.

Dochody własne Towarzystwa wynosiły 70.001 K. 67 h., subwencje krajowe i państwowe razem 141.042 K. Jako niezbędny postulat w celu podniesienia handlowej i przemysłowej działalności Towarzystwa przedstawia się zwiększenie odnośnego funduszu pożyczkowego do wysokości 200.000 koron.

Komisja gospodarstwa krajowego zaznacza z zadowoleniem, że Towarzystwo Kółek rolniczych pracuje z wielkim pożytkiem dla dobra ludności włościańskiej zarówno polskiej jak ruskiej i w tej mierze zgodnie współdziała z c. k. Towarzystwem gospodarskim we Lwowie, z c. k. Towarzystwem rolniczym w Krakowie, z Towarzystwem chowu drobiu i z galicyjską spółką zbytu jaj i drobiu.

Na polu podniesienia chowu drobiu pracują za pomocą znaczniejszej subwencji krajowej i państwowej z wielkim skutkiem obok Wydziału krajowego Komitety Towarzystwa gospodarskiego i rolniczego jak też Towarzystwo chowu drobiu z 12 filiami we Lwowie i Towarzystwo chowu drobiu w Jarosławiu.

Komisja podnosi z uznaniem bardzo pożyteczną i doskonale się zapowiadającą działalność niedawno powstałej spółki pod firmą „Galicyjska Spółka zbytu jaj i drobiu“. Organami spółki w 12 powiatach wschodnich są Kółka rolnicze, kramnice ruskie tudzież mężowie zaufania w gminach ustanowieni, którym poruczono zbieranie jaj i ich wysyłkę do centralnego magazynu Spółki we Lwowie. Towar sprzedaje Spółka we Lwowie bezpośrednio konsumentom, za granicę zaś wyłącznie wielkim stowarzyszeniom konsumcyjnym. Ta konkurencja Spółki wobec wielkich handlarzy sprawia, że włościanie sprzedający swój produkt nawet nie przez Spółkę, osiągają nierównie wyższe ceny, niż to dotąd było. W krótkim czasie od maja do września b. r. wynosił łączny obrót krajowy Spółki okragło 300.000 kor. Spółka ma jednak znaczne koszty na utrzymywanie aparatu biurowego, na agitacje pouczające po gminach, na kształcenie zbieraczy w sortowaniu i pakowaniu jaj, na zaliczki w gotówce i t. d. C. k. Ministerstwo rolnictwa uznając doniosłość i pożyteczność zakresu działania Spółki, przyznało jej subwencję w kwocie do 10.000 K. pod warunkiem udzielenia na ten cel zasiłku z funduszu krajowego.

Komisja gospodarstwa krajowego wyraża przekonanie, że Spółka w mowie będąca zdolna jest przysporzyć niezmiernych korzyści ludności wiejskiej przez wydobycie jej z pod monopolu wielkich handlarzy, którzy dyktują dowolne ceny za produkt zakupywany na wsi i po targach miejskich. Komisja przeto mniema, że Spółka zasługuje na wydatne poparcie z funduszu krajowego i przedkłada Wysokiemu Sejmowi odnośną rezolucję do przyjęcia.

W końcu pozwala sobie Komisja zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu na następną okoliczność. Twierdzenie o macoszem traktowaniu kraju naszego przez skar b Państwa na polu rolnictwa stało się niemal aksjomatem. Stosunek ten poprawił się nieco w ostatnich latach, nie odpowiada jednak jeszcze wymogowi słuszności i sprawiedliwości. Aby więc zdać sobie dokładną sprawę ze stopnia pokrzywdzenia naszego kraju, należałoby zestawić z szeregu lat całość subwencji rolniczych państwowych ze subwencjami rolniczymi udzielonemi krajowi naszemu z funduszu państwowego. Z porównania cyfry procentowej stąd uzyskanej z cyfrą procen-

tową zasadzającą się na wielkości obszaru, liczbie ludności i inwentarzy żywych krajowych okaże się miara pokrzywdzenia naszego kraju, która będzie zarazem dyrektywą do postulatów stawiać się mających wobec c. k. Rządu. Pożądaniem przeto jest, aby Wydział krajowy w przyszłym sprawozdaniu z Dep. III. takie zestawienie wykonał i w każdym następnym roku uzupełniał.

Zamykając niniejsze sprawozdanie, Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu III za czas od 1. lipca 1909 do 31. lipca 1910.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby wstawiał do Rubr. X preliminarza budżetu krajowego przez sześć lat począwszy od roku 1912 subwencyę na rzecz Towarzystwa dla podniesienia uprawy tytoniu w dotychczasowej kwocie 6000 koron.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby wstawił do Rubr. X. preliminarza budżetu krajowego na rok 1912 znaczniejszą kwotę na poparcie „Galicyjskiej Spółki zbytu jaj i drobiu“

4. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby udzielił wiadomości, jakie zajmuje stanowisko wobec projektu ustawy lasowej Wydziału krajowego z r. 1901.

5. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby dał odpowiedź na pismo wystosowane do c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 18. lipca 1909 r. L. 80.052 w sprawie wzięcia przez kraj w długoletnią dzierżawę, ewentualnie nabycia na własność krajów dóbr państwowych i funduszowych położonych w Galicyi.

Niniejszem zostaje załatwioną petycja komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie do L. 6821/10.

Przewodniczący:

Brykczyński.

Sprawozdawca:

Krzysztofowicz.